

Головченко М. Б.

(наук. кер. доц. Пивоварська К. Б.)

*магістрантка історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ВАСИЛЬ КУЧАБСЬКИЙ: ВИДАТНИЙ ПРЕДСТАВНИК КОНСЕРВАТИВНОГО НАПРЯМКУ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИЧНІЙ ДУМЦІ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Василь Кучабський є одним із яскравих представників консервативної школи в українській історико-політичній науці, він посідає почесне місце поряд із такими дослідниками, як В. Липинський та С. Томашівський. Дослідження та аналіз теоретичної спадщини вченого є актуальною темою, адже це сприяє глибокому осмисленню нашої багатой і складної минувшини, розширенню горизонтів національної історичної свідомості, служить імпульсом для піднесення вітчизняних історичної та політологічної наук.

Дане питання, пов'язане з державницькою доктриною В. Кучабського, висвітлюється в публікаціях Г. Корольова [2], М. Давиденко [1], В. Майданюка [3], а також у монографії В. Потульніцького [4].

На відміну від В. Липинського та С. Томашівського, які у своїх політичних концепціях спиралися на історичні дослідження монархічних традицій держави Б. Хмельницького та Галицько-Волинського князівства, В. Кучабський буде свої політичні висновки на основі дослідження історії української державності в 1917-1920 роках. Історичні події, що відбувалися в Україні в зазначений період, простежуються вченим у двох великих працях: «Вага і завдання Західноукраїнської держави серед сил Східної Європи на переломі 1918/19 року» та «Західна Україна в боротьбі з Польщею і більшовизмом в 1918–1923 роках» [1].

Світогляд В. Кучабського розвивався під впливом чотирьох концепцій: аристократичного консерватизму та класократії його вчителя В. Липинського; національної держави й космополітизму Ф. Майнеке; ідей Е. Юнгера та Стефан-Георгіївського гуртка, у центрі яких перебували неоромантичне розуміння філософії історії та апологетика німецької консервативної ідеології; «політичної географії» Ф. Ратцеля й геополітичного дискурсу шведського соціолога Р. Челлена [3].

У своїй політичній концепції української держави В. Кучабський проводить думку, що всі держави хоча й мають багато спільного між собою, водночас різняться традиціями, культурою, історичними долями. На відміну від В. Липинського та С. Томашівського, які у своїх теоріях державного будівництва спиралися на ідеї «клерикальної монархії» та «легітимної трудової монархії», В. Кучабський називає свою концепцію «по-

ПРАВОЗАХИСНИЙ РУХ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

зитивним мілітаризмом». На думку вченого, особливу роль у заснуванні монархічної держави покликана відігравати провідна верства суспільства – люди військового духу та організації, люди «найрозумніші, найліпші, найтвердіші» [1].

Поняття «нація» вчений визначає як «психічний стан своєрідного національного комплексу почувань, національного світогляду і бажань, на яких засновується всебічно творче змагання даної суспільності». В. Кучабський вважає, що справу утворення української держави може вирішити не етнічне об'єднання українців у межах чужої держави, а формування дійсного психічного складу нації в якомусь одному певному місці її скупчення. Тобто для початку потрібен своєрідний «український П'ємонт», яким може бути Галичина, Київщина або навіть Кубань [4, с. 162].

Поширення ідеї українського П'ємонту, роль якого волею історичних обставин мала здійснити Галичина, на думку вченого, ґрунтувалося передусім на засаді існування провідної аристократичної верстви – людей, спроможних здійснити цю ідею і повести за собою інших. Ця провідна верства має вождівський сильний характер, військовий хист, аристократизм національного почування, «для якого не всі шляхи є добрі, а лише ті, які скріплюють суспільно творчі, організаційні здібності населення, і які на всю національну боротьбу кладуть відбиток не сліпого істеричного бунту, а лише етично високого лицарського подвигу» [1].

Майбутні провідники мають формуватися з людей, які з дитинства готують себе до військової праці, з огляду на втрату всіма іншими суспільними силами України здібностей і можливостей стати на чолі державного творення. Реальним, практичними кроками на шляху до втілення у житті ідеї П'ємонту має стати, по-перше, органічна праця, спрямована на поширення ідеї національної індивідуальності серед українців; по-друге, всебічна підготовка з найбільш здібних молодих людей майбутнього військового проводу нації [4, с. 163].

В. Кучабський ідеалом державного устрою вважав військову диктатуру. Авторитарна модель для вченого – логічний етап розвитку політичної системи після демократичного етапу, що притаманне для правових ідеологій, у тому числі консерватизму. У структурі державної системи вчений на перше місце висуває ефективність, вирізняє визначальну роль еліти у державотворенні; до народних мас ставиться хоча і критично та недовірливо, але справедливо, без притаманного ліберальній ідеології ідеалізму народу [3].

Таким чином, В. Кучабський увійшов до пантеону представників української політичної думки та історіографії як один із творців консервативного напрямку. В ідеологічному плані він був радше практиком, ніж теоретиком. Усе своє життя присвятив аналітичній розробці практичних механізмів утвердження державності. У центрі його ідеологічного дискурсу перебувала Західна Україна як оплот національної державності, консерватизму й аристократії.

Література:

1. Давиденко М. Консервативна державницька концепція В. Кучабського / М. Давиденко // Український науковий журнал «Освіта регіону». – 2013. – №3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/1028>
2. Корольов Г. О. Консервативна утопія В. Кучабського: «геополітичний трикутник», революція й Східна Європа / Г. О. Корольов // Український історичний журнал. – 2012. № 3. Стр.36-48.
3. Майданюк В. Консервативний дискурс в концепції демократії В. Кучабського / В. Майданюк: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:MK27Xqyd810J:fsn.fhum.info/pdf/112/112-26.pdf+&ccd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&client=opera>
4. Потульницький В. Історія української політології (Концепції державності в українській зарубіжній історико-політичній науці) / В. Потульницький. – К.: Либідь, 1992. – 232 с.

Гринь О. О.

(наук. кер. – доц. Пивоварська К. Б.)

*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

**ІДЕОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА БІЛЬШОВИКІВ
СТОСОВНО УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНСТВА
ВПРОДОВЖ 1920-Х – ПОЧАТКУ 1930-Х РОКІВ**

Ідеологічна політика більшовиків стосовно українського селянства упродовж 1920-х-початку 1930-х років була історично підготовленим, об'єктивно обумовленим явищем, яке як прямо так і опосередковано впливало на життя селянина і супроводжувалося докорінними змінами в його політичному, соціально-економічному та культурно-духовному житті. Більшовицьке керівництво всіяко сприяло виникненню на території України осередків радянської державності, порушуючи при цьому важливу умову, яка вимагає погоджувати подібні дії з точно вираженою волею всього населення даної території. Жодного референдуму, опитування населення більшовиками організовано не було. Це була продумана централістична тактика більшовицької верхівки.

Отже, процес формування та утвердження в Україні більшовицької ідеології базувався на декларативних гаслах більшовиків у соціальній сфері, що виявилось більш привабливими для мас, ніж національні ідеї українських партій. Далі у роботі ми спробуємо показати насадження штучної ідеології та спроби втілити комуністичні ідеали в життя.